ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Upptecknat av: Karin Ekman
Härad: Norrvidinge
Adress: Lund
Socken: Gårdsby
Berättat av: Claës Carlsson
Uppteckningsår: 1938
Född år 1874 i Gårdsby

Uppteckningen rör

Kristina Nilsson	sid. 1
Bengt Nordenberg	" 2 – 5
Arbetsgillen o. dyl.	" 6 – 18
Förning	" 19 – 20
Byspelman	" 21
"Sittandes bord"	" 22 – 23
"Fädoktor"	" 24 – 26
Kloka gubbar	" 27
Mana fram det vilda	" 28 – 31
Skämthistorier	" 32 – 33
Övernaturliga gåror	" 34 – 35
Prästhistorier	" 36 – 41

57 sid. (1 foto)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Forts.

Tro förbunden med dödsfall	sid. 42
" " " skator	" 43
Eldar	" 44
Bin	" 44
Otur	" 44
Dra björk	" 45
Begravning	" 46
Julen	" 47-48
Slagsmål	" 49
Grötrim	" 50-51
Mordhistoria	" 52-53
Oxar	" 54-55
Dacke	" 56-57

Skriv endast på denna sida!

5573

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landsk. Småland
Hd. Norrvidinge
Sn. Grimsby
By etc. Sandsbro, Dike gård

Alvis Carlsson

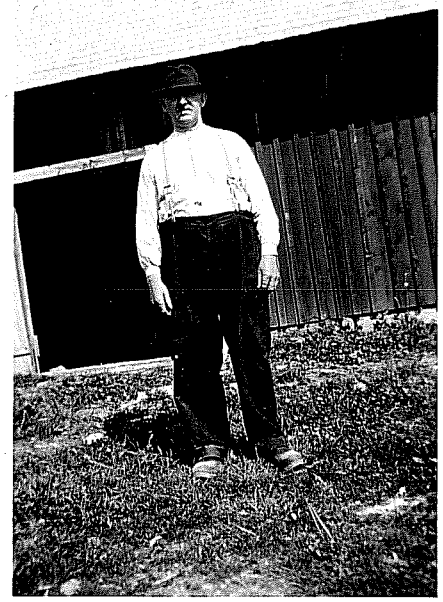

H.

Br.

L.

Djup

Diam.

Ägare

(Adr.)

Fotogr. / Teckn. av Karin Ekman

År 1958

Negativ

5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Nämndemannen och kyrkovärden Claës Carlsson är den största jordägande hemmansägaren i Gårdsby socken. Han är född på den gård, Vik, som han nu själv äger. Den ägdes, då han föddes, av en mångfrestande godsägare och fabriksidkare Svahn, hos vilken hans far var underlydande. Den dåvarande manbyggnaden, uppförd i slutet av 1800 talet av Svahn, köptes sedermera med tillhörande park av Kristina Nilsson, de Casa Miranda som varje sommar under en följd av år brukade vistas i Gårdsby, dels på Vik i Sandstorp och dels på Gårdsby säteri i Gårdsby by.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Claës Carlsson är en hedersman av den gamla stammen och är i sin hemorten och häradet en högt betrodd kommunalman. Han bebor med sin familj, hustru och fem barn, alla vistas i hemmet, en tvåvånings reveterad mangårdsbyggnad, uppförd 1913, några år efter hans giftermål. — När huset byggdes gick det bl.a. åt 80 l. brännvin till hantverkarna under tiden. "Men," tillade nämndemannen, "det var inte särskilt mycket för den tiden."

Under Claës Carlssons barndoms- och ungdomstid vistades målaren Bengt Nordenberg mycket på Vik,

5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

som gäst hos patron Swahn, av vilken han uppbar ett årligt underhåll på 500 kr, vilket även utgick till honom efter Swahns död. Nordenberg var en mycket snäll och generös man, som belönade den minsta tjänst med en "tolvskilling." Och när Claës C. skjutsade honom till Växjö fick han alltid en 50-öring för besväret. N. målade många av sina tavlor på Vik, och Claës C. har ofta tjänstgjort som handlangare åt honom. Bl.a. har N. målat av en midsommarfest på Vik. Tavlan befinner sig i familjen Skantzes i Karlshemma ägo, vilka genom fru Skantze var nära släkt med patron Swahn. Förutom många

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

andra av Claës L. kända personer, befinner sig bland sällskapet på tavlan ifråga även hans föräldrar. I Gridsby kyrka finns jämte andra målningar av N. även en altartavla av honom, som bl.a. är reproducerad i Gustav V:s bibel. Denna altartavla skänktes av patron S. till kyrkan. Claës L. förvarar än i dag räkningen, där Svahn till Nordenberg utbetalat 1.200 riksdaler för arbetet med altartavlan. — Smeden Stendahl i Sandsbro äger även en liten tavla av N., gåva av denne till smedens farfar, och som visar hur smedens ställe såg ut på Nordenbergs tid. — N. var ytterligt dessutom, varför Claës L. alltid förvånade sig över,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

hur hon kunde sikta rätt med pennelen
när hon målade.

Nordenberg åtskom under
många år regelbundet varje som-
mar Tue Wik.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gudsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gudsby

Byggagille:

Det första verkliga byggegillet i Gudsby, som nämndemannen C. C. kan minnas, ägde rum 1887, då klockaren och folkskolläraren Johan Granstrand byggde sin "undantagsstuga" på tre rum och kök, ladugård, svinstall, vistkusbod och uthus m. m., allt av virke, som skänktes av bönderna i socknen. "Tiggstimmer" kallades virket. Hela socknen var bjuden på gillet, som ägde rum i socken-stugan och kommunalrummet. Som värd tjänstgjorde löjtnant

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Bergenstråle på Tveta. Han beräknade, att han på det kalaset slagit upp 1.100 supar. — Granstrands av "liggetimmer" uppförda stuga ligger intill Gårdsby kyrka.

Numera förekommer endast delvis kopliggt timmer vid nybyggnader.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteckant av: Knut Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Körgille

varade fram till 1920–1930 talet. Längst levde seden kvar i Gasslanda by. Gillet varade endast en dag, och som regel deltog endast karlarna. De bönder, som hade dragare, hjälpte småställen utan dragare med vår- och höstplöjningen. De kom på middagen och hade "förning" med sig, bestående av en smörtilling, ägg, mjölk, pannkakor etc. Värden, som fick hjälpen med körslorna, bjöd på "åtavärding", fläsk, korv, bruna bönor och fruktsoppa, samt dricka och brännvin.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteckmat av: Knut Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Täcköl" eller "täckhjälpe."

Kvinnorna kom på morgonen för att hjälpa till med taktäckning med stickor. På kvällen kom sen hustrurna med risgrynsgröt till gården, där taktäckningen ägde rum. Så så nu kom det att stå många grötar på bordet. Dricka och brännvin höll räden.

Taklagsöl

kallas "spantagille."

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Åldermansgille" och "Tjurombyte".

Vid Michelsmäss, 1. okt. förekommer ännu i Gysslanda åldermansgille och tjurombyte. Åldermannen får rätt hos byns tjur. Gillet varar minst tre dagar. 1. dagen samlas endast bönderna, utan fruar, 2. dagen är fruarna med, och på 3. dagen även släkt och ungdomarna från annat håll. Ett slags efterkalas äger dessutom rum den dagen "fä-mägebunkarna" hämtas.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Hansson
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Tiggyste"

har förekommit intill nu dagar, 1937. Fruntimren kom med mjölk fredag kväll till gården, där ystet skulle äga rum. Det gick av stapeln fredag kväll och lördag morgon. På lördagskvällen kom ungdomen och bjöds på kaffe och dansade. Ystagillet var mycket uppskattat av ungdomen, så det förekom ofta, att ungdomen köpte mjölk och gav till ystet för att få vara med om gillet.

ACC. N:R. 5573

12.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Prästyste"

har förekommit i Gårdsby varje år t.o.m. under föregående kyrkoherde, Filip Lindstam. En gång fick fru Lindstam 1000 l. nyjölk.

Nuvarande kyrkoherden, som varit i socknen sedan 1931, har däremot endast haft yste en gång.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gärdsby
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Henrik Ukmar
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gärdsby

"Bygtgille"

var vanligt i C. C:s ungdom. Karlarna, som skulle bygta, måtte "bastakäringen", som lämnade ut linet, vid bastan vid 5 à 6 tiden på ef. m. De fick där "meraftan", bestående av en "fjäring" bröd med smör och ost. (1/4 del av en brödkaka.) Till "fjäringen" bjöds på ett par supar. Vid 8. tiden bjöds på kaffe och en sup punsch vid bastan. Vid 11 tiden bjöds sedan på kalas i gården, vilket kvinnfolken likaså bestod helt och hållet.

Skriv endast på denna sida!

5573

ACC. N:R.

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gydsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gydsby

14.
LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Bastor

förekommer ännu i Nötteryd, Stojby och Tofta byar i Gydsby s:n. I Asa- och Dädesjö socknar är det ännu vanligare med bastor. Linodlingen har på sista tiden tagit fart igen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Tuniklemann
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Slåttergille

förekommer ännu vid slåtterns slut.

Rivegillen

brukades under C. C:s ungdom. Det var mest ungdomen, som kom tillsammans för att riva potatis till stärkelse. Man rev en tunna eller så omkring medan man sjöng ok berättade historier, mest spökhistorier.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

16.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Grisagillen

förekommer än i dag i Gross-lunda by i Gårdsby socken. När man säljer 6 à 7 veckors grisarna, hör det till, att man bjuder på gille, för om det inte görs ett godt kalas, så äter inte grisarna bra.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland | Upptecknat av: Hans Ukonen
Härad: Norrvidinge | Adress: Lund
Socken: Gjärdsby | Berättat av: Claës Carlsson
Uppteckningsår: 1938 | Född år 1874 i Gjärdsby

Bykegillen.

Ungdomen brukade i l. l:s ungdom samlas för att hjälpa till att "tvätta" byken. Det gjordes då på kaffe.

Midsommargillen

brukas än liksom

Julagillen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573 18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ulmann
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Ungdomsgille, s.k. "lekstuga."

Dylika gillen förekom ännu omkr. 1900. Ungdomarna köpte tillsammans in brännvin och kaffe. Dagarna innan gillet bars mat till den gård, som för tillfället var "värdställe." Maten lagades sedan av "kocken," en fru, som brukade gå omkring och laga mat på kalasen. Sedan man ätit, dansades det och lektes lekar. Man "gick kadrilj," "skiftade makar," "satt på understol" o.s.v.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteckn. av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Förning.

Än i dag brukas förning i Gårdsby socken vid bröllop, barndop och begravning. Den består i regel av antingen äggost, sötost, eller ostkaka och vetekrans, vetekaka eller vetelimpa, smörbakelser eller mandelmusslor, och vid begravningar dessutom ofta begravningskarameller. Tidigare förekom även brynost och på barndop alltid risgrynsgröt, garnerad med kanel, strödd i rutor på gröten och med russin i rutorna. Dessutom medfördes "korkakakor" till kalen;

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norra Vedbo
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ellmann
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

kakakakorna bestod av en brödkaka, en limpa och en vetekaka.

Vid nämndemannens faders begravning, 1911, medförde en bonde bl. a. en sockertopp som förning.

Förningen ställdes under i ett särskilt rum i gillesgården och togs fram under för undan, som den gick åt, under måltiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573 21.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Nils Hansson
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Byspelman.

Vid ungdomsgillena svarade en byspelman för musiken. En av de mest kända i C. C:s ungdom var "Donte." Han var född i Tjureda och dog där i slutet av 1880talet. Han söp ihjäl sig vid 45 års ålder. C. C. minns honom från ett ungdomsgille på Långgöl i Gårdsby. När han blev full fram åt morgonen spelade han så, att han inte kunde släppa fiolen, utan de måste skära av strängarna för honom. Han spelade "Ålm-leken" så bord och stolar dansade. Namnet, "Donte," var antagligen ett knektnamn.

ACC. N:R. 5573

22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Härad: Norrvidinge

Socken: Gårdsby

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Clemens

Adress: Lund

Berättat av: Claës Carlsson

Född år 1874 i Gårdsby

"Sittandes bord"

brukades alltid förr, även om det var stora kalas med ända upp till 80 personer. Maten var då densamma vid bröllop, barndop och begravningar; korv, kött, fläsk, bruna bönor eller gröna ärter, makaroner eller potatis-pudding. Första rätten var alltid fisk, vad som stod att få efter års-tiden, med potatis. På hösten fick man sik, vid jul lutfisk, på våren braxen. Gädda fanns nästan alltid att få. Smörgåsbord förekom aldrig. Eftermaten var alltid fruktsoppa. På

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

1890 talet började en annan ordning att göra sig gällande på de större gårdarna. Fiskrätten bibehölls ungefär lika, men kötträtten blev en kalvstek. — Till maten dracks hembryggt öl ur gemensamt tennstop, som gick laget runt. Det dracks i mun om annan på 1880talet. Brännvinet dracks ur "silverbullor" (-bägare), en vid varje bord.

Först för 10 à 15 år sedan slutade man upp att brygga öl i nämndemansgården hos C. C.

Skriv endast på denna sida!

5573
ACC. N:R.

24

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Kerin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Fädoktor."

Petter Johan Sjögren i Helgaryd i Gårdsby var hemmansägare och dog omkr. 1915-1920. Från omkr. 1860 till fram på 1900talet var han en i flera socknar mycket anlitad "fädoktor." Han kunde bota alla husdjurssjukdomar, som det överhuvudtaget var möjligt att bota. Han uppbar årslön av flera större gårder i trakten, t. ex. av patron Swahn på Wik och av Schander på Gårdsby säteri och av baron Rappe på Svettinge. Han öpp-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gydsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Thure Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1938, i Gydsby

rade åder på djuren mycket skickligt. Han blandade själv ihop sina mediciner, men det förekom även att han skrev recept, men inte på latin, som skickades efter på apoteket. — Han var egentligen till yrket smed, kallades allmänt "Smea-Johan." Men han arbetade bara som sådan till sig själv. Dessutom var han auktionsutropare. Han hade förrättat auktioner i 28 kyrksocknar. Han hade 9 flickor. Hans hustru hette Majen. Han förlöste henne alltid själv. Majen "jordemor" be-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Knut Hansson
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874, i Gårdsby

hördes aldrig. "En karl, som inte kan reda upp sa't sånt själv, skulle aldrig få gifta sig," brukade han säga. Flickorna hans skötte jordbruket i sin helhet, för Peter-Johan själv var sällan hemma. De plöjde, harvade och sådde. Flera av dem lever än, och många av hans barnbarn bor ännu i socknen. Han begagnade aldrig övernaturliga eller onaturliga medel vid sina kurer. Han gagnade endast kniv och åderjärn och blandade medicinerna. P.-J. Sj: var känd i hela Kronobergs län.

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27.

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteckn at av: Hans Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Flahulta-gubben"
hade gott anseende i socknen. Flera ha besökt honom och blivit botade.

Sven i Hansås
i Öja församling var skicklig i att laga benbrott.

Magni i Ödestofta
i Tolg lagade också benbrott, och läkte huggsår och andra sår.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norra Vedbo
Socken: Flisby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: [illegible]
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Flisby

Att mana fram det vilda:

Jägaren Petter Normann i Björnamo i Flisby hade övernaturliga gåvor, när det gällde att mana fram det vilda. Han var en gammal skarpskytt och jägare och dog på 1890 talet. En gång på ett kalas slog han vad om en kanna brännvin, att han före mörkrets inbrott skulle ha skjutit en räv. Det led framåt kvällen och Normann satt ändå lugnt hemma i stugan. Framåt aftonen började

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Henrik Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

man så måtte driva med honom. "Nu får du allt skynda dig Norman, om du skall hinna skjuta nå'n räv, innan det blir mörkt." "Det börjar bli på tiden nu, att han snart skall en hit," menade Norman och blev lugnt sittande. Men efter en stund reste han sig och tog sin bössa och gick ut på fårstu-knuten och ställde sig där och väntade. Det var just i skymningen. Rätt som det var, kom räven springande, alldeles våt av svett, och i samma ögonblick sköt Norman honom.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: [illegible]
Socken: [illegible]
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Ruth [illegible]
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i [illegible]

alla förundrade sig över, att räven var så medig, ~~sades~~ på deras fråga, svarade Norman: "Han har sprungit ända från Dunkehallar (vid Jönköping) sen kl. 2 i dag."

Handelsman Alexanderssons i Tveta hustru mötte en gång på en stig i skogen Norman, som stod på vägen med sin bössa. På hennes fråga, vad han gjorde där, svarade Norman: "Jo, jag väntar på ~~en~~ räv, som skulle vägen fram här vid den här tiden." Litet längre fram på vägen mötte hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

31.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Härad: Norrvidinge

Socken: Gårdsby

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hani Åkerman

Adress: Lund

Berättat av: Claës Carlsson

Född år 1874 i Gårdsby

för A. piren, och efter en liten stund kände hon skottet, när A. skjöt den.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ukmer
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Jägaren Gustav Berggren i Tjureda, död omkr. 1920 var mycket kvick och vitsig. En gång var han ute och jagade hare med landsekreterare Olsson i Växjö, en major Wästen och några andra herrar. Då frågade Berggren herrarna, om de kunde säga, vad det var för likhet mellan haren och solen. Jo, båda gå ner i väster!

En annan gång var B. ute på jakt med en bruksinspektor Nilsson i Norrryd, patron Skogström på Berg och några andra. Så gji-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

de herrarna ut arbetat i jakten för att inmundiga sin middag, som dukades upp på en stor stubbe, och som sköljdes ner med vin på supar. B. väntade under tiden med hundarna på litet avstånd från herrarna. Då kom en bonde och frågade honom, om han sett till herrarna. "Jo då," svarade B. och pekade mot sällskapet, "de sitter därborta och bidder patroner."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

34.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Övernaturliga gåvor."

Talmannen i Ringstorp i Sjösås församling hade övernaturliga gåvor. Han levde på 1870 talet. Hans son var hemmansägare och ägde Tveta Södergård i Gårdsby s:n. En gång var denne son på besök hos fadern. Där var stort kalas. Men så plötsligt sade fadern: "Nu är det bäst att du skyndar dig hem, för du har påhälsning hemma i gården." Han yrkade bestämt på, att man skulle köra hem. När denne kom hem på natten, så var "Normännerna" där och lassade säd.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Efter åtta dagar skulle barnet kristnas. — Om en karl ville gå in i ett hus, där det fanns en nyfödd, måste han komma någon över, ~~i pant~~ eljest tog de hans mössa eller hatt i pant, som sedan fick lösas ut.

I nämnde mannens barndom var spelekarnas sångerna vanliga överallt.

36.

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gydsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ukonen
Adress: Lund
Berättat av: Elias Carlsson
Född år 1874 i Gydsby

Prästhistorier.

Prosten Widerström i Urshult var mycket lärd och mycket tankspridd. En gång på ett kalas, hade han varit ute i ett visst ärende. När han sedan kom in igen, hade han "dasslocket" i handen, i tron att det var doktorshatten.

Han ville aldrig taga en kvinna i hand. Vid kyrktagningen tog han dem bara i yttersta "nyppan."

Han var i alla avseenden

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

37.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Upptecknat av: Kristina Ekman
Härad: Norrvidinge
Adress: Lund
Socken: Gårdsby
Berättat av: Claës Carlsson
Uppteckningsår: 1938
Född år 1874 i Gårdsby

mycket originell, både i vanor och klädsel. Det slektades t. ex. aldrig några bår på prästgården så till

ACC. N:R. 5573	38.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland

Härad: Norrvidinge

Socken: Gårdsby

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman

Adress: Lund

Berättat av: Claës Carlsson

Född år 1874 i Gårdsby

"Guds sena får," började flickan. "Nå, men kan barn, så står det väl inte," avbröt W. "Ja, men var det ett lamm i fjor, så är det väl ett får i år," svarade flickan mycket förtrytsamt.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Pastor Svensson i Gårdsby, som var kommunister där omkring 1860 var glad i sprit och mat. En gång på ett kalas skojade de med honom och stoppade ett isterband i fickan innanför skörtet på hans kaftan. När han seden, livad och glad, var uppe och dansade, stod korven rakt ut ur skörtet på honom.

Hans efterträdare, kom. Prinzell, var illa omtyckt. Magnus Andersson i Tveta hade en gång på ett kalas sagt: "Om vi bara slapp prästen, så skulle jag gärna skänka ett kvavärde."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norra Vedbo
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Sven Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

När Prinzell sedan fick Slätthögs prostarat, skickade han bud till Magnus Andersson, att han skulle uppfylla sitt löfte.

En gång kom Prinzell från ett "läsemöte," (husförhör). När han kom förbi Hagång i Tofta var där "lekstuga." Pojkarna, som var litet "kiade" kom ut på vägen och hejdade prästen, och frågade, om han ville hålla tillgodo med en fiskelsup och en bondpolska, och därmed ville de dra in prästen i stugan.

En gång efter ett husförhör

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

41.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland | Upptecknat av: Karin Ekman
Härad: Norrvidinge | Adress: Lund
Socken: Gårdsby | Berättat av: Claës Carlsson
Uppteckningsår: 1938 | Född år 1874 i Gårdsby

hos Johannes Petersson i Tofta hade Prästen haft en vit häst på ängen, när han kom dit, men när han körde hem på natten var den svart. Ungdomen hade under tiden tjärat hästen. Vem som gjort det blev aldrig utrett.

Präst och klockare var endast med vid husförhör, bröllop, barndop och begravning och vid vissa åldermansgillen.

5573

ACC. N:R.

42.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Kurt Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Dödsfall:

Ännu vid i vår dagar har den seden bibehållit sig, att när en person i en gård dör, så dödas samtidigt ett mindre husdjur t. ex. en tupp eller höna. 1927 gick Gustav på Sanskolm, 40 år gammal, ut i ladugården och nackade en höna samma natt, som hans far dog. Han gjorde det, för att inte ett större djur, en häst eller en ko t. ex. skulle dö istället.

Skriv endast på denna sida!

5573
ACC. N:R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Hans Ulsson
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Skator.

Om man skjuter en skata blir ett kreatur på gården sjukt och dö inom en vecka. Sedan har nämndemannen själv varit utsatt för vid flera tillfällen. Han tror inte direkt på det, det kan vara slumpen, men man <u>bör</u> inte skjuta skator, det drar olycka <u>med</u> sig.

Hästskor

förekommer som skydd över de flesta stall och ladugårdar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ullman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Otur.

Det är otur att möta en kärring före en resa. Karlamöte är bäst.

Dymmelonsdag och Valborgsmässoafton tändes man eldar.

Bin.

"Bina skall tie och svärma," sa nämndemannen en dag. "Visen sopade i gå kväll: Ut, ut, ut!"

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5573
ACC. N:R.

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Louis Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

"Den björk."

Att den björk bäres ännu andra lysningsdagen. Så många som kan av trakten ungdom är med om det. Björken drages fram till den gården, där bruden bor. Om ungdomen sedan inte bli bjuden på kaffe i den blivande bröllopsgården, så får björken ligga framför trappan. — Vid alla bröllop reses äreport och "brudgran". Vid stora bröllop är det brudgran genom hela byn. Vid ett bröllop 1902, var det 50 par brudgranar resta i Sandsbro by.

Skriv endast på denna sida!

5573

ACC. N:R. ....

46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Kristin Ulmner
Adress: Lund
Berättat av: Alvis Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Begravning.

Vid begravningen strödde varje gård i byn längs, där ny begravningsföljet skulle draga fram bågå, kors eller kransar i ris, i granris. Om man hade "bågå", var öppningen alltid åt det håll, varifrån begravningståget kom. Om det var barn, som begravs, så restes dessutom enegrenar vid vägen. — Kistan stod placerad i gården mellan granar, som hörts tills gästerna kom från kyrkan. Ibland gjordes det, innan kistan fördes bort, men det var ej vanligt.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Anni Ullman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Julen.

Ända tills för 25 år sedan bjöds alltid på brännvin vid kyrkan juldagsmorgon. Numera är det mycket sällsynt i Gårdsby, men det förekommer på andra håll. — Förr kappades man också allmänt om vem som skulle komma först ut ur kyrkan och hinna först hem, för att bli först med skörden. Lindahl i Tofta söker alltid komma först iväg från kyrkan, men så är han också alltid först med skörden. Men [illegible] jul lyckades han inte komma först iväg efter kyrkan, för han

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Karin Ullman
Adress: Lund
Berättat av: Elis Nilsson
Född år 1874 i Gårdsby

hittade inte om hustru och dotter
med detsamma. Han blev också efter
med "nöen." Han vill vara först i allt
arbetet. — "Staffans skede," kallades
i Vislanda "Staffans skoje (sch) var
bortlagt sedan i E. L:s barndom. Men
hans mor talade om det. — Förr bru-
kade de också göra rent i ladugården
åt varandra annandagen. Huan-
året gick nämndemannen tidigt
upp den dagen och gjorde färdigt allt
arbetet, det var både rengjort och mjöl-
kat, när hans döttrar kom ut på mor-
gonen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Uppteckna av: [illegible]
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Slagsmål i Åsa.

Vid en auktion i Åsa, inträffade en gång, som vanligt, ett slagsmål. Bönderna i Åsa har alltid varit kända för sina vilda slagsmål. När den här auktionen var över, fanns i den stora tvåvåningsbyggnaden inte en enda hel fönsterruta. Två av de värsta slagskämparna reste till Amerika dagen därpå för att undgå efterräkningar. Värst tilltygade var två bröder, söner till en hemmansägare där i trakten. De fördes in till lasarettet i Växjö. C. C. som var närvarande på

ACC. N:R. 5573

52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Hansson
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Mordhistoria.

På 1860 talet blev en skräddare från Fröderyd ihjälslagen strax innan man kommer fram till Tofta by, på vägen Växjö-Lenhovda. Skräddaren hade rest till Växjö för att köpa en symaskin. Där träffade han en man, som han slog sällskap med på hemvägen. Någon symaskin köpte han aldrig. Vid vägskälet vid Viks gård, som nu ägas av C. C., gick de in i en stuga, som ägdes av gamle smeden Stendahl, och tillhandlade sig hembryggt öl av dennes föräldrar.

Skriv endast på denna sida!

5573 53.

ACC. N:R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland | Upptecknat av: Knut Klemens
Härad: Norrvidinge | Adress: Lund
Socken: Gårdsby | Berättat av: Claës Carlsson
Uppteckningsår: 1938 | Född år 1874 i Gårdsby

Av ölet blev emellertid skräddaren sömnig, och vid det omnämnda stället vid Tofta by lade de sig för att sova. Och medan skräddaren så sov, slog kamraten ihjäl honom, tog pengarna och gömde liket. Han for sedan till Amerika. Han ångrade dock sedermera sitt brott, och skrev från Amerika och anvisade, var han hade lagt skräddaren. De fann också denne på den anvisade platsen.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hrund Hemmer
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Oxar.

Vid kristiden slutade man upp med att hålla oxar. Numera finns inte ett enda par i Gårdsby. Förr däremot var det mycket vanligt. 1906, när C. C. tillträdde Viks gård, fanns där fem par oxar. Hästar användes aldrig för i jordbruksarbete.

De stora oxadrifterna till Stock-holm brukade merendels rasta på Vik. Oxarna skoddes då med stålskor för den långa vägens skull. Den gamle kyrko-åttåtaren i Gårdsby hade inte mind-re än 27 gånger rest med oxadrif-

ACC. N:R. 5573

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Knut Ullman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

ter till Stockholm. — Ända till 1916 drevs mycket oxar från Dädesjö marknad till Växjö genom Vik, där de rastade över natten. En gång var det 36 par, som sedan med järnväg skulle fraktas vidare från Växjö.

Grisar.

I min ungdom brukade C. C. driva grisar från Växjö, där de lastades av, till Skyby eller Sönby, där han avlöstes av någon annan. Grisarna skulle till Dädesjö. Det kunde vara stora skockar, på omkr. 150 djur vanligen.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5573

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Harald Hammar
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Dacke.

Mitt emot Viks gård ligger i Toftasjön en ö, som kallas Storön. Där ligger en stuga, som på sin tid uppfördes av pastor Svahn, som hade ön till utflyktsplats. Han anlade även gångar, kanaler, broar, och planterade på ön. Vid röjningsarbeten på odling fanns på botten av en plan framför stugan kolstybb. Sagnen förtäljer också, att Dacke, när han flydde från Kronobergs slott, övernattade på Storön. Där bodde en änka med sin son i en stuga på ön.

ACC. N:R. 5573

57.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Norrvidinge
Socken: Gårdsby
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Hans Ekman
Adress: Lund
Berättat av: Claës Carlsson
Född år 1874 i Gårdsby

Denne som rodde sedan Dacke över till motsatta sidan av sjön, där han en tid säges ha hållit sig dold i den s. k. "Dackes håla", som ligger i en otillgänglig trakt i närheten av en gammal fornborg, Gripeberg. Vid förföljandet spärrades emellertid Dacke till Storön, och i förargelsen över att finna fågeln utflugen, brände förföljarna stugan, varvid gumman där ha innebränts.

Skriv endast på denna sida!